

La difusió del fabrisme a l'Alt Camp i la Conca de Barberà a través de la premsa del primer terç del segle XX

SÍLVIA GÜELL SEGARRA i ROSER LLAGOSTERA ESPELT
Universitat Rovira i Virgili

1. INTRODUCCIÓ

L'objectiu d'aquesta comunicació és analitzar la difusió del fabrisme en la premsa local de les comarques de l'Alt Camp i la Conca de Barberà durant el primer terç del segle XX.¹ Hem optat per tractar conjuntament aquestes dues comarques per l'estreta relació que tradicionalment les ha unit i per les semblances existents des del punt de vista demogràfic, social i econòmic. A partir del buidatge de les publicacions periòdiques seleccionades, donarem compte dels diferents tipus d'actuacions fetes per difondre l'obra de Pompeu Fabra en aquests territoris.

En el cas de l'Alt Camp, les publicacions seleccionades han estat les següents:

— *Patria. Setmanari Català*. De periodicitat setmanal, es va publicar a Valls entre 1912 i 1925, sota la direcció de Tomàs Selva i Grifell. Alineat ideològicament amb el catalanisme conservador, mostrava una declarada afinitat amb la Lliga Regionalista. A partir de 1920 va incorporar el subtítol *Setmanari Nacionalista*.

— *Acció Comarcal*. De periodicitat setmanal, es va publicar a Valls entre 1925 i 1931. Escrit en llengua catalana, era, com *Patria*, un periòdic de línia catalanista conservadora.

— *Cultura*. El primer número d'aquesta publicació mensual va aparèixer el 15 de desembre de 1928. La revista fou creada amb l'objectiu de difondre les activitats de l'Associació d'Alumnes i Exalumnes de l'Escola del Treball (AAEET) de Valls, tot i que també incloïa articles referents al món de l'art, la tècnica, l'ensenyament i la cultura general. Amb la fi de la dictadura de Primo de Rivera, a

1. Aquesta comunicació ha estat concebuda paral·lelament a la que Xavier Rull dedica a les comarques del Priorat, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta.

partir del mes de juny de 1930 es va publicar íntegrament en català, tret d'algun número en format bilingüe. L'últim número d'aquesta primera època va aparèixer al novembre de 1938.

Pel que fa a l'àmbit de la Conca de Barberà, s'ha resseguit bona part de la premsa montblanquina, a més d'un periòdic de l'Espluga de Francolí:

— *La Conca de Barbará*. Va sortir el 19 d'abril de 1903 i, amb una periodicitat setmanal, es va publicar fins al 29 de febrer de 1908. El periòdic es considerava «defensor de la nostra pàtria catalana». El trobem, en una segona etapa, del 14 de febrer de 1914 al 28 de desembre de 1918.

— *Gazeta de la Conca*. Aquest setmanari sortí del 8 d'abril de 1911 al 12 d'abril de 1913. Els seus impulsors eren, si fa no fa, els mateixos que els de l'aleshores desaparegut *La Conca de Barbará*. Hi havia molts articles d'agricultura, de divulgació catalanista (folklore i llengua), literaris i reproduccions d'articles d'altres revistes.

— *La Nova Conca / El Seny Gros / Aires de la Conca*. El setmanari *La Nova Conca* va sorgir el 4 de gener de 1919 de la fusió de *La Conca de Barbará* i *L'Escut* (setmanari de tendència esquerrana que havia aparegut arran d'una escissió de *La Conca de Barbará* l'any 1916). El 8 de desembre de 1923 va ser suspès per ordre governativa, però va reaparèixer el 1924 sota el títol *El Seny Gros*. Manifestava la seva «confiança preferent en l'actuació de les forces aplegades a la Lliga Regionalista sota el capdillatge de Francesc Cambó» (núm. 116). Quan aquest també fou clausurat, sorgí amb els mateixos capdavanters *Aires de la Conca*, aquest cop de manera quinzenal. Es va publicar des del 26 de gener de 1925 fins al 4 de juliol de 1936.

— *El Francolí*. Periòdic quinzenal de l'Espluga de Francolí que aparegué des del 1921 fins al 1926, any en què va patir la suspensió governativa. En l'acta de fundació, els seus responsables assenyalen que serà «defensor dels interessos morals i materials de la vila», «tindrà un criteri catòlic-català» i «no militarà en cap partit polític».

2. COMPROMÍS AMB EL CATALÀ

En les publicacions estudiades, el compromís amb la tasca de redreçament de la llengua catalana és evident; fet lògic si tenim en compte el seu caràcter nacionalista. Deixant de banda les fervoroses defenses de «la llengua pàtria», són habituals els articles en què es reivindica la presència del català en diferents àmbits d'ús (escola, administració, premsa, publicacions, comerços, església).²

2. Entre els múltiples articles d'aquest tipus destaquem «La llengua catalana», de Francesc Rosell (*Patria*, núm. 54, 15 febrer 1913); «Divagacions: la llengua» (I i II), signats per Orim. (*El Francolí*, núm. 40 i 41, 28 febrer 1923 i 15 març 1923); el manifest d'escriptors «Lletra de gratitud», publicat a *El Seny Gros* (núm. 2, 12 abril 1924); els articles de Francesc Costas i Jové en què reivindica la presència del

D'altra banda, la majoria de les publicacions fan difusió de la tasca d'entitats profabristes com l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana (APEC) o Nostra Parla i d'associacions juvenils com Palestra o els Pomells de Joventut de Catalunya.³

La implicació de *Patria* amb aquest tipus d'associacions és molt intensa. El setmanari no només fa difusió de les activitats de l'APEC, que va arribar a tenir una comissió delegada a Valls, sinó que fins i tot fa campanyes per finançar-la.⁴ A *Aires de la Conca* (núm. 268, 21 març 1936), hi llegim l'article «Caiguda i redreçament de la llengua catalana», de Fèlix Duran i Cañameras, on s'elogia la tasca de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) i, sobretot, la de l'APEC. A més, al peu de l'article es reproduïx l'anunci «Les consignes del comitè de catalanització», comitè creat l'any 1932 i del qual la Protectora era membre:

Feu els vostres anuncis en català.
 Useu el català en totes les vostres activitats.
 Apreneu d'escriure bé el català.
 Porteu els vostres infants a una escola catalana.
 La vostra premsa ha d'ésser la catalana.
 Feu els vostres impresos en català.
 Parleu català a tot arreu.

A *Patria* són freqüents les notícies referents a la celebració de la Diada de la llengua catalana,⁵ organitzada per l'associació Nostra Parla. Al seu torn, *El Francolí* va intentar publicar l'article «Homenatge anyal a la Llengua Catalana», que va ser censurat (núm. 62, 15 gener 1924).

---

català a l'ensenyament («La llengua i l'escola», *Patria*, núm. 515 i 516, 26 agost 1922 i 2 setembre 1922; «La qüestió de la llengua», *Patria*, núm. 590, 7 febrer 1924); un article sobre el català a l'escola de Josep Mallén i Garzón a *El Francolí* («Idioma que deu emprar-se a les escoles de primera ensenyança», núm. 44, 30 abril 1924); articles en què s'ataca l'actitud anticatalana de personalitats del sector eclesialístic («El bisbe botifler», *Patria*, núm. 525, 4 novembre 1922) o polític («Nostra defensa», *Patria*, núm. 83, 6 desembre 1913); articles en què es demana la presència del català a l'ajuntament («La llengua catalana als ajuntaments», *Patria*, núm. 348, 31 agost 1918, i «De re llenguística», *La Nova Conca*, núm. 242, 14 juliol 1923); un article en què es parla de la necessitat que els notaris coneguin la llengua catalana («La llengua i els notaris», *Aires de la Conca*, núm. 18, 17 octubre 1925); articles en què es reivindica la retolació en català als comerços («No es pot o no es vol», de Miquel Aymamí, a *Cultura*, núm. 33, setembre 1931) o en què se celebra els avenços en aquest àmbit (article de F. A. a *Patria*, núm. 433, 22 gener 1921, o un breu publicat a *Aires de la Conca*, núm. 21, 28 novembre 1925).

3. Els Pomells eren associacions juvenils catòliques i catalanistes fundades a instàncies de Josep Maria Folch i Torres des de les pàgines d'*En Patufet*.

4. *Patria*, núm. 509 (15 juliol 1922).

5. *Patria*, núm. 483 (14 gener 1922); núm. 489 (25 febrer 1922); núm. 528 (30 novembre 1922); núm. 535 (18 gener 1923).

Els Pomells de Joventut vallencs rebien suport des de les pàgines de *Patria*, fins al punt de crear una secció específica («Secció pomellista») dedicada a difondre les seves activitats,⁶ entre les quals hi havia la defensa i el foment del català.

Els atacs a personalitats, institucions o periòdics d'ideologia contrària són habituals en la premsa analitzada. Entre les publicacions més criticades trobem l'*ABC* o *La Vanguardia*. En l'article «El dialecto catalán», a *El Francolí* (núm. 121, 30 juny 1926), Lluís Carulla critica l'*ABC* i *Informaciones* perquè contínuament tracten el català de *dialecto*.

3. SUPORT A LA NORMATIVA

A les publicacions estudiades abunden les referències a la necessitat de conèixer bé la normativa i els retrets a autors i publicacions que cometen errades ortogràfiques, lèxiques o gramaticals.

Així, al número 586 de *Patria* (10 gener 1924) trobem un anunci enorme a favor del coneixement de la normativa: «Ja sabeu llegir i escriure bé el català?». Al número 588 (24 gener 1924), N. C. en un article titulat «Temes diversos» assenyala la necessitat de conèixer bé la gramàtica catalana: «Escriure en català és bella cosa, però si hom desconeix en absolut la gramàtica i es posa a escriure sense altra guia que el seu propi caprici, farà certament flac servei a la llengua que vol honorar». N. C. reprèn aquesta idea a l'article «Pensaments i realitats» (*Patria*, núm. 591, 14 febrer 1924): «una errada gramatical és una escomesa al llenguatge, ànima de nostra ànima i os dels nostres ossos».⁷

A *El Francolí*, aquesta preocupació la trobem reflectida en un article signat per Orim. (núm. 41, 15 març 1923). L'autor critica «aquells esperits simplistes que protesten del renaixement de la llengua catalana», els quals, quan se'ls crida l'atenció per una paraula dita malament, «contesten que sempre ho han dit d'aquella manera». Posa uns quants exemples, com ara *apeadero-baixador*, *huelga-vaga* i *cola-aiguacuit / cua*. L'article acaba amb la voluntat d'acatar les *Normes* de l'IEC:

Com tot art, ciencia o ofici tenen llurs mestres que per l'experiencia i pels estudis dominen l'especialitat, tenint les paraules llurs certa autoritat sobre els

6. *Patria*, núm. 544 (22 març 1923); núm. 546 (5 abril 1923); núm. 552 (17 maig 1923); núm. 556 (14 juny 1923).

7. Altres articles en aquest sentit són «Quèra del llenguatge», de Carles Magriñà (*Patria*, núm. 447, 7 maig 1921), en què es critica l'abundant nombre de castellanismes disfressats fonèticament que conté la llengua; «Per la llengua», de Rectus (*Patria*, núm. 450, 28 maig 1921); «La depuració del llenguatge», de L. P. (*Patria*, núm. 565, 16 agost 1923), en què es critica la presència de barbarismes com *veranejants*, *hermanites* o *pareques* en la premsa i la llengua parlada, o «Aspectes» (*Patria*, núm. 600, 17 abril 1924), en què es retreu a les publicacions catalanes en general la gran quantitat d'errades ortogràfiques que publiquen.

demés, així també la Filologia o tractat de la llengua, té els seus mestres conueuadors reunits en l'Institut d'Estudis Catalans, pel que a la llengua catalana es refereix, als quals deven subjectar-nos a l'escriure en català. Ells saben millor que nosaltres l'Historia i l'evolució de la llengua catalana. Ajudem-los, doncs en la tasca de depuració de la llengua i ningú més que nosaltres ens en sentirem més tard joiosos d'haver posat el nostre gra d'arena en l'edifici de reconstrucció de tot allò que caracteritza a Catalunya.

El propòsit de difondre el coneixement de la normativa en les publicacions analitzades queda reflectit en la freqüència amb què se solliciten cursets de català. El primer dels intents el trobem a l'Espluga de Francolí. En el número 58 (30 novembre 1923), *El Francolí* es fa ressò «amb veritable satisfacció» de la constitució d'un comitè per la llengua catalana, nascut dins l'Ateneu Barcelonès, que es proposa fer cursets de llengua i literatura catalanes per tot Catalunya. En el número següent, els redactors demanen a la gent de la vila que s'hi apunti, per tal de poder sollicitar un curset. L'1 de gener de 1924, al número 61, se'ns informa a través d'una nota enviada pel Comitè, que l'actitud dels governadors de Barcelona, Tarragona i Girona «fa il·lusionari per ara el projecte». Així, sembla que no es va arribar a dur a terme, tot i que la nota diu que el Comitè «no abandona els seus projectes d'edicions, de cursets per correspondència [...]».

En el cas de Valls, els col·laboradors de la revista *Cultura* reclamen cursets de català en nombroses ocasions. L'any 1930, Joan Batalla publica l'article «L'ensenyança del català» (núm. 16, març 1930), on es fa ressò del restabliment dels cursos de llengua i literatura catalanes després de la dictadura arreu del territori català. Batalla reivindica que Valls se sumi a la iniciativa.⁸

Cal que ens desvetllem de la letargia en que fins avui hem viscut [...]. No havem d'oblidar que el millor homenatge que es pot fer a Mestre Fabra es la més amplia divulgació de l'idioma que amb tanta fé ha depurat.

4. DIFUSIÓ DE LA NORMATIVA

Les publicacions estudiades actuen com a plataformes de difusió dels textos i les idees de Fabra. D'aquesta manera, es poden trobar tant reproduccions literals de textos com les *Normes ortogràfiques* o les *Converses filològiques*, com seccions didàctiques de contingut gramatical o, fins i tot, consultoris lingüístics.

Al febrer i març de 1913 els setmanaris *Patria* i *Gazeta de la Conca* dediquen una secció a la reproducció de les *Normes ortogràfiques*. En tots dos casos es manifesta la

8. Tot i aquesta reivindicació, no tenim notícia de cap curset de català a la ciutat de Valls fins al febrer de 1932 (*Cultura*, núm. 37, gener 1932). Trobem noves peticions de cursos en aquesta revista els anys 1933 (núm. 53, juliol 1933) i 1934 (núm. 69, novembre 1934).

voluntat que «arribin a coneixement de tothom» (*Patria*, núm. 53, 8 febrer 1913) i «que sien practicades de tothom» (*Gazeta de la Conca*, núm. 97, 8 febrer 1913). *Patria* publica de la norma 1 a la 12 (núm. del 53 al 57), mentre que el setmanari montblanquí va arribar fins a la 8 (núm. 98, 99 i 101). Curiosament, la publicació va començar i acabar la mateixa setmana en coincidència amb periòdics, fet que demostra el suport immediat a les *Normes* des de la premsa comarcal.

Una altra obra de tipus normatiu reproduïda per *Patria* és el *Compendi gramatical: ortografia catalana segons el sistema de l'Institut d'Estudis Catalans*, de Joaquim Civera i Sormaní. El 27 de setembre de 1923 (núm. 571) s'inaugura la secció «Rudiments de gramàtica catalana», en què es publica el contingut d'aquesta obra:

Reduir a poques regles l'ensenyament d'un idioma no és cosa fàcil. En Civera i Sormaní té, però, un petit compendi que és una delícia. Més d'una vegada ens havia passat pel cap publicar-lo en uns quants números del periòdic, car té molt poca extensió. Avui, aprofitant les circumstàncies excepcionals que ens priven parlar d'altres coses, començarem la seva publicació. I gairebé gosaríem dir que beneïrem l'estat de guerra, si aconseguim que un llegendor o qualsevol ciutadà sàpiga escriure millor el català que abans.

La secció «Rudiments» apareix de manera intermitent entre el setembre de 1923 i el febrer de 1924.⁹ Les qüestions tractades són fonamentalment ortogràfiques, tot i que també s'hi inclouen explicacions referents als possessius, als pronoms febles i relatius, a les preposicions i als adverbis.

És habitual trobar reproduccions de les *Converses filològiques* en la premsa analitzada. Així, l'any 1924 *Patria* transcriu sis converses filològiques sobre qüestions de lèxic.¹⁰ Les converses apareixen numerades de l'I al VI, suposem que seguint la classificació del recull de l'editorial Regina, sobre l'aparició del qual *Patria* va publicar una notícia.¹¹

El setmanari *Patria* enceta, a més, una secció titulada «Veus d'altri», on són freqüents els comentaris i les preguntes dels lectors sobre qüestions de correcció lingüística.¹²

Per la seva banda, la revista *Cultura* destaca per la publicació de dues seccions gramaticals. La primera, «Reculls de gramàtica catalana», va aparèixer a finals

9. *Patria*, núm. 571 (27 setembre 1923); núm. 573 (11 octubre 1923); núm. 575 (25 octubre 1923); núm. 578 (15 novembre 1923); núm. 585 (3 gener 1924); núm. 587 (17 gener 1924); núm. 589 (31 gener 1924); núm. 591 (14 febrer 1924), i núm. 593 (28 febrer 1924).

10. *Patria*, núm. 623 (25 setembre 1924); núm. 624 (2 octubre 1924); núm. 625 (9 octubre 1924); núm. 626 (16 octubre 1924), i núm. 631 (20 novembre 1924).

11. Vegeu nota 17.

12. Vegeu, a tall d'exemple, *Patria*, núm. 567 (30 agost 1923) o núm. 596 (21 març 1924).

de 1932. Al llarg dels cinc números en què va sortir aquesta secció¹³ trobem reproduïts literalment els continguts de la gramàtica de 1918 referents a l'article definit, el substantiu, l'adjectiu qualificatiu, els pronoms febles i el verb.

Tres anys després, a l'abril de 1935, *Cultura* obre una nova secció de gramàtica catalana, «Una mica de gramàtica», d'autor anònim.¹⁴ El seu objectiu és tractar qüestions gramaticals i ortogràfiques d'«interès primordial», i resoldre els dubtes dels lectors. La publicació d'aquesta secció s'interromp durant uns mesos i reapareix al desembre de 1935 amb el títol de «Filologia i gramàtica», signada amb el pseudònim Espill.¹⁵ En el número del mes de març adopta el títol de «Gramàtica catalana». A partir d'aquest moment, la secció, que anirà canviant de nom («Una mica de gramàtica», «Filologia i gramàtica», «Converses filològiques»), reproduïx diferents converses filològiques, encara que no sempre porten la signatura de Fabra.¹⁶

Una altra curiosa manera de difondre la normativa són unes petites peces a dues columnes que trobem als números 52 i 56 d'*El Francolí* (30 agost 1923 i 30 octubre 1923). Es titulen «Parlem bé!», i consisteixen en una llista de castellanismes amb la seva corresponent versió en català: «En lloc de dir: pasillo, trage, sombrero, sombrilla, matadero [...]», «diguem: passadís, vestit, capell/barret, ombrella, escorxadador [...]».

5. ELOGIS A FABRA I A LA TASCA NORMATIVITZADORA

Les publicacions estudiades contenen elogis a la figura i a l'obra de Fabra. En les múltiples referències localitzades són habituals epítets com «Mestre», «eminent filòleg» o «illustre gramàtic».

El seixantè aniversari de Pompeu Fabra fou motiu d'homenatge per a algunes de les publicacions analitzades. El 29 de desembre de 1928, *Acció Comarcal* (núm. 185) publica un exemplar monogràfic dedicat a Pompeu Fabra titulat «Al restaurador de la bella parla». El número inclou articles d'intel·lectuals d'origen vallenc com

13. *Cultura*, núm. 43 (juliol 1932); núm. 44 (agost 1932); núm. 45 (setembre 1932); núm. 46 (octubre 1932); núm. 47 (novembre 1932).

14. *Cultura*, núm. 73 (abril 1935); núm. 74 (maig 1935).

15. *Cultura*, núm. 81 (desembre 1935); núm. 82 (gener 1936); núm. 83 (febrer 1936).

16. *Cultura*, núm. 84 (març 1936): publica un text signat per Fabra que hem identificat amb la conversa publicada a *La Publicitat* el 18 de desembre de 1923; núm. 85 (abril 1936): text signat per Fabra que identifiquem amb la conversa publicada el 15 d'agost de 1923; núm. 87 (juny 1936): text signat per Fabra sense indicar que es tracta d'una conversa publicada el 14 d'agost de 1923; núm. 88 (juliol 1936): text signat per Fabra que identifiquem amb la conversa del 4 d'agost de 1923; núm. 89 (agost 1936): text sense signar que reproduïx la conversa del 8 d'agost de 1923; núm. 90 (setembre-octubre 1936): text sense signar però amb el títol «Converses filològiques» que hem identificat amb la conversa del 9 d'agost de 1923.

Josep Maria Casas Homs, Carles Cardó, Francesc Blasi i Vallespinosa, Francesc Alentorn i Ballester, Albert Sans, Pere Mialet, Pere Batalla o Ferran Casas-Mercadé. El número en qüestió també inclou un poema d'Emili Guanyavents i articles de Joan d'Oloró, Sebastià Sánchez Juan i S. V. G.

A Montblanc, *Aires de la Conca* organitza una recollecció «per fer un present a Pompeu Fabra» (núm. 99, 11 maig 1929). Tant en aquest número com en el 89 (11 novembre 1928) el diari publica a la portada un article de lloanxa a «l'home que ha vestit la nostra llengua» i que «a l'anarquia idiomàtica d'ahir, ha fet triomfar una sintaxi i una ortografia i unes regles justes, lògiques i senzilles [...]».

L'admiració de les publicacions estudiades envers Fabra es manifesta també en la defensa de la seva obra. Deixant de banda les notícies en què s'anuncia l'aparició d'aquests treballs o s'agraeix a l'IEC la tramesa d'exemplars a la redacció,¹⁷ trobem articles que enalteixen els treballs en qüestió.

Podem observar un exemple d'aquesta actitud apologetica en els articles que *Patria* dedica a les *Normes ortogràfiques* l'any 1913. Amb l'article «Per l'unitat de la llengua catalana» (núm. 53, 8 febrer 1913), l'autor, Arnau, dona notícia de la publicació de les *Normes ortogràfiques* (aparegudes fa tot just quinze dies), i elogia la tasca de l'IEC. Dues setmanes després, Arnau publica l'article «Resultat maravel·lós» (núm. 55, 22 febrer 1913), en el qual celebra la gran acceptació de les *Normes* per part de la immensa majoria d'escriptors i de publicacions tret de «migrades i raquíiques» excepcions. Al número 81 (23 agost 1913), apareix una reproducció de l'article «Els enemics de les *Normes*», publicat a *La Veu de Tarragona*. L'autor, Ricard, fa una defensa de les *Normes* i critica la postura dels seus detractors.

Dos anys després de la publicació de les *Normes*, *La Conca de Barbará* (núm. 61, 10 abril 1915) publica l'article «L'unitat ortogràfica», en el qual la redacció es lamenta de l'actitud d'un grup de literats que han escrit una carta al Cos d'Adjunts dels Jocs Florals de Barcelona en què demanen que es doni «l'livertat ortogràfica» als que participen en aquests premis. El periòdic es mostra satisfet que no se'ls hagi fet cas, i manifesta amb orgull que «sense cap *reial decret*, van ser acceptades [les *Normes ortogràfiques*] casi per tothom. De cent publicacions (n'hi ha més) redactades en català, que's publiquen a Catalunya, les noranta cinc tot seguit se les feren seues».

17. A *Patria* (núm. 313, 5 gener 1918) es publica la notícia que l'IEC els ha fet arribar un exemplar del *Diccionari ortogràfic*; sis anys després s'anuncia la publicació de la segona edició del *Vocabulari ortogràfic* (núm. 597, 27 març 1924); el 30 d'abril de 1924 (núm. 602) es comunica la recepció d'un full amb les modificacions del *Diccionari ortogràfic*; el 4 de setembre de 1924 (núm. 620), dins la secció «Noves» s'anuncia que l'editorial Regina ha publicat un recull de converses filològiques de 1919 i 1920. A *La Conca de Barbará*, hi hem trobat un article de presentació del *Diccionari ortogràfic*, que també els ha arribat a la redacció (núm. 204, 12 gener 1918), i uns anys més tard, a *El Francolí*, la notícia de la publicació de «milers d'exemplars» de la *Gramàtica catalana* (núm. 62, 15 gener 1924).

Tanmateix, no totes les referències a les *Normes* són positives. Al número 76 de *Patria* (19 juliol 1913), hi trobem un article de Josep Girona Llaboré titulat «Notes marginals a les *Normes ortogràfiques*», en què l'autor fa un seguit d'apunts contraris a les *Normes* de l'Institut en casos en què no s'adapten al parlar vallenc.

Al gener de 1918, a *La Conca de Barbará* (núm. 204), trobem una nota d'agraïment a l'IEC per la tramesa d'un exemplar del *Diccionari ortogràfic*. El redactor aprofita l'ocasió per lloar «les cèlebres normes ortogràfiques, que s'han fet seves quasi tots els escriptors i publicacions de Catalunya», així com «la tasca científica del gloriós Institut d'Estudis».

L'aparició del *Diccionari general de la llengua catalana* és un altre dels fets de què la premsa estudiada es fa ressò. Al juny de 1933, el vallenc Francesc Costas i Jové publica a la revista *Cultura* (núm. 52) l'article «Un home i una obra». Després d'una primera part en què l'autor no estalvia lloances a la figura de Fabra com a redreçador de la llengua catalana i com a «única autoritat indiscutible i indiscutida» en matèria lingüística, trobem una al·lusió al *Diccionari general de la llengua catalana*, més de mig any després d'haver estat publicat. En aquesta segona part, Costas manté el to laudatori i celebra l'aparició d'aquesta obra:

Aquest Diccionari de Pompeu Fabra està redactat amb claredat i concisió, qualitats que ja són característiques de la prosa del seu autor, i això fa que amb les paraules més justes siguin ben definits i ben expressats els conceptes. Llegir el Diccionari ultra consultar-lo, resulta un exercici dels més agradables i profitosos per l'elegància i la precisió amb que són explicats els mots. [...]

Fins avui un dels fets més importants de la nostra renaixença literària és la publicació d'aquest Codi de la llengua catalana que porta la signatura de la més alta autoritat lingüística de Catalunya.

Tot i que sense mencionar directament Pompeu Fabra, trobem molts altres articles d'elogi a la tasca feta per la Secció Filològica. El més primerenc és a *Gazeta de la Conca* («L'Institut d'Estudis Catalans. La Secció Filològica», núm. 35, 2 desembre 1911). L'autor, J. P., en celebra la creació i es mostra esperançat per la tasca que vol dur a terme.

6. CONCLUSIONS

Com hem pogut comprovar, la premsa de l'Alt Camp i la Conca de Barberà del primer terç del segle xx va tenir un paper actiu en la difusió del fabrisme en aquestes comarques. A banda de l'important volum d'articles en què es palesa un clar compromís amb la normalització de la llengua catalana, trobem diferents tipus de textos que evidencien la implicació de les publicacions estudiades amb la reforma lingüística. En aquest sentit, destaquen, sobretot, els articles que tenen

per objectiu elogiar l'obra i la figura de Fabra o promoure el coneixement de la normativa, així com també les reproduccions de textos de Fabra i les seccions didàctiques que tracten aspectes lingüístics específics. Veiem, doncs, com el suport a la tasca de Fabra no només es manifesta en articles de caràcter apologetic i reivindicatiu, sinó que també es materialitza en accions concretes.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ANGUERA, Pere; GAVALDÀ, Antoni; PUJADAS, Xavier (1996). *La premsa a la província de Tarragona durant la Segona República*. Tarragona: Diputació de Tarragona.
- El Francolí* (1982). Edició facsímil. Vol. 1 (1921-1923) i vol. 2 (1924-1926). L'Espluga de Francolí: Centre d'Estudis Locals: Casal de l'Espluga de Francolí.
- PUIG, Roser; GRAU, Josep M. T.; FELIP, Jaume (1995). *La premsa i la història a la Conca de Barberà. 1889-1939*. Montblanc: Centre d'Estudis de la Conca de Barberà.